

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quæ centum & quæ vna ouis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

religione, nec religionis propriè dictæ, sed minore honore, ut de ministris: honorati enim sunt ministri Dei. Deo templum construimus, illis tamen sanctorum Angelorum memoriam signamus. Angelos honoramus, nam eorum beatitudo honorabilis est. Honorantur nisi in solo Deo, ut creatoris maiestas in domis suis reliceat. Hoc dicere voluit Lactantius; comparati enim eos prævaricatoribus Angelis, qui nomen, & cultum deorum sibi vindicare conantur. Quod si magistratus, & sacerdotes honorandus est, tanquam Dei minister, cur non etiam Angelos honoremus? Colendus est Angelorum Dominus, sed tamen Angelis non honore privari non debent, quemadmodum aliis ministris æterni regis.

VERSUS 11.

Venit enim filius hominis saluare quod perierat.

QVÆSTIO I.

Quorsum tendat, quod dicit: Venit filius hominis?

§. 1. Probat Angelos paruulis datos esse custodes; Hoc enim humane rationi mirabile, aut etiam absurdum poterat videri. Nobilissimam creaturam, Spiritus in Dei conspectu semper constitutos, omnibus principibus ac Monarchis maiores, hominum vilium & abiectionum custodiæ deputari. Non est illud, inquit, à divina misericordia alienum, ut Spiritus administratores salutis hominum constituantur custodes, protectores, & promotores, cum suum ipse filium miserit, ut salutem faceret, & servandos quod perierat, non quod paruuli tantummodo perierint, sed quod omnes. Alii ad superiora referunt. *Videte ne despiciatis vnum ex istis pusillis, nam venit filius hominis ad eos redimendos;* Impium est, & superbum eos despici ab homine, quos Deus exaltauit, quorum salutem filium vniuersum impendit. Syrus ad verbum: *Veni, & denache.* Ita illi solent loqui. Genes 6. 19. Marci. cap. 19. 25. Marci. 3. 4. & 8. 11. Cum vero Syrus & Latinus textus ita habeat constanter, mirum est in quibusdam Græcis totum versum deesse, apud Orig. non inueniuntur. Comment. Hieronym. omittit, legerunt tamen Chrysost. Theophyl. Hilarius. Hoc interrim teneamus intolerabile esse eorum fastidium, qui eos contemptim tractant, pro quibus de sanguine Christi fudit. Cauendum est, ne per hoc Deus dat humana superbia, quod saluum Deus esse voluerit. Multo minus, ne eos contumeliose abigamus, quos regi sui hæredes Deus constituit.

§. 2. Sententiam pulcherrimam ac solatio plenissimam fœde corrumpit, & in Dei benignitatem blasphemus est Zvinglius. Obicit sibi, *Christus neminem vult perire, nemo perit igitur, ac constat perire plurimos.* Hunc nodum ut soluat, totam sententiam tollit. Christus hic vult dicere. Quandoquidem Deus misit me in mundum, ut pro mundo morerer, non vult, ut mundus pereat, immo nullum omnino vult perire, id est, ut tu eum offendas, contemnas. Itaque eum Deus, ut Zvinglius ait, vult perire, sed non vult, ut Petrus aut Ioannes det scandalum. Neminem vult per te perire. Neminem, inquit, tui sunt, sed Dei. Quasi vero Christus in eo bonitatem Dei collocet, quod perire quidem velit, sed non hac aut illa manu. Parum sane pereuntis interest, cuius gladio cadat. Atqui Christi argumentum eo tendit, ut dicat non esse ledendum aut contemnendum illum, quia Deus nullum vult perire, ex Dei enim charitate deducit, homines etiam amari. *Adami Conzen in Euang. Tom. 1.*

re proximos oportere, nec impune fore eos perdere, quos Deus perire non vult. Quod argumentum nullum est. Si Deus perire quidem illos vult, non tua tamen opera exitium adferri. Quamquam & hoc ipsum Zvinglianis decretis repugnat, si enim Deus exitum ordinauit, etiam eorum per quos perierunt, crudele ministerium ordinauit. Chrysostomus, *Deum salute paruulorum gaudere*, cum saluos fieri eos velle demonstrat. Omnia enim fecit ne perirent, magna ad eorum tutelam mœnia extruxit, atroces pœnas minatur illis, qui offendunt, regnum promittit suscipienti. frustra omnia, si eos perire vult, & carnificem perimendis apposuit. Omnes itaque saluari vult Deus, & Caluini Beza, Musculi aliorumque hæresin damnat, qui Christi satisfactio-nem ad solam peccatorum, quæ committunt electi, remissionem altrungunt. Quam hæresin studiose Zanchius, Simonius, Tigurini, & Heidelbergenses defenderunt. Verum cum sit Christus Saluator pro toto mundo, pro totius mundi peccatis mortuus est. Itaque Marloratus, alioqui eorum Sædator, in hoc ab illis recessit, Fol 229. & Gualterus. Hom. de incarnatione Domini. Werdmulerus, Hemmingus, alique, ne quispiam putet, solos orthodoxes blasphemum errorem execrari.

Porro impii perditionis suæ causam ipsi adferunt: cum mortis Christi, & meriti se participes non faciunt, sanguinem testamenti conculcantes, & filium Dei ostentui habentes. Quis autem gubernatori culpam tribuat, si epibatâ proterue in mare proficiat? Nauem ille medius in vndis regit, hortatur eos, ut salui esse velint: illi vero sua stultitia per-eunt.

§. 3. Quibusdam visum est, ita venisse ad hominum salutem, ut si in sua innocentia perstisissent, incarnatus non fuisset. Alii multi Theologi & Patres. Quin & Caluinus. l. 2. cap. 12. multis id asserit. alii vero locum sic interpretantur, ut dicant etiam fuisse venturum, manente primogenia omnium innocentia, non quidem corpore mortali, aut mortiturum, sed ut humane naturæ dignitatem asserat. *Christus* Statuendum est igitur Dei bonitatem omnium salutis esse operatricem, nullum perire velle. Ut est etiam verbi. 14. *Non est voluntas ante patrem vestrum, in-venire venturum, more Syrorum קדם אבנחון Kedam abuchun, ea-rus?* dem phrasi fere reges & iudices in Germania vtuntur. Cum ait Deum nolle, ut vnus ex pusillis pereat, non affirmat aduulorum charitatem, curamque eum deposuisse, sed paruulos sibi caros, & que adeo omnes esse significat, nec enim maximum, nec minimum petire vult.

VERSUS 12.

Quid vobis videtur. Si fuerint alicui centum oves, & errauerit vna ex eis: nonne relinquit novaginta nouem in montibus, & vadit querere eam, quæ errauit?

QVÆSTIO I.

Quæ centum, & quæ vna ovis?

§. 1. Ræce est, alicui homini *וחד* denasch, homini, noster verit sensum cum dixit, alicui, vel prætermisit, homini. *Gg 2. Itaque*

1112
Evangelia
CMI
18

Lectio ve-
rus.

Itaque inique accusatur à sciolis, Beza ipsum defendente. *Petus*, inquit, *interpres*, vel hoc non legit *vel pratermisit*, nulla *sensus iniuria*. quamvis nisi legas, subaudiri necesse sit, *ut* vis comparationis intelligatur. Iunius & Tremellius nostrum imitati sunt, Nam quod est in Syro scriptum: *Homini*, ipsi vertunt *alicui*. Quod dicitur: *nonne reliquit nonaginta novem in montibus* & *validis*, in Græco abest conjunctio, & alia adest distinctio, *οὐκ ἀπέλειπεν ἐν ὄρεσιν καὶ ἐν ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ὄρει τοῦ βουρῆ* *ἔτι καὶ τὰς ἀναμύκλους*; *non reliquens nonaginta novem, in montes profectus quatit quod erravit* & Syrus nostrum interpretem sequitur. Et *relinquens nonaginta novem in monte*, & *profectus quatit*, &c. Vbi habet *בֶּתְרָא Bethora*, in monte. Singularem pro plurali.

§. 2. Quos nonaginta nouem multi putant Angelos. Eorum enim cura Deo est & hominum pariter, sed maior hominum, quos cælum deferens reliquit. Origen. hom. in Gen. Hilarius Ambr. in Apolog. Davidis cap. 5. Gregor. Hom. 34. Athan. 9. 2. Verum multi eorum non literaliter, sed mystice & per accommodationem ita loquuntur. Mihi verior aliorum videtur expositio. Tantummodo demonstrati caritatem & benignitatem Dei erga homines, tam magnam esse erga vnum peccatorem Dei caritatem, vt si ex centum vnus deesset, illius causa venturus esset in mundum Saluator.

VERSUS 15.

*Si autem peccauerit in te frater tuus,
vade, & corripe eum inter te &
ipsum solum. Si te audierit lucra-
tus eris fratrem tuum.*

QVÆSTIO I.

Quomodo priuatim frater corrigendus?

De omni
peccato lo-
quitur.

§. 1. GRæce dicitur ἀμαρτία, quod non de eo solum dicitur, qui ignorantia vel infirmitate delinquit, sed etiam illo, qui fastu, malitia, & ex proposito, facinus concipit. Sic etiam Syrum אַכְסַּא *aksas* non est duntaxat errare, sed quocunque modo delinquere. Est enim stulte & insipienter agere: omne autem peccatum vocari solet stultitia, quod caduco, & falso bonum æternum & immensum postponat. Itaque etiam de gravissimis sceleribus aliquando accipitur.

De condi-
tione &
monitione
agitur.

§. 2. In te peccare dicitur frater tuus, vel qui coram te peccat, vel qui iniuria te lædit. Priore sensu Christi verba multi accipiunt, non enim de condonanda iniuria agi videtur, sed fraterna correptione quæ etiam ad cætera pertinet peccata, quæ præsentem nequaquam lædunt. Quanquam autem eadem sit lex admonendi & corrigendi peccatoris, siue in te peccet, siue in Deum aut proximum, non dubito tamen hic agi, de illo peccato quod contra eum, qui arguere eum debet committitur, atque in eo cæterorum correctio traditur. ostendit hoc ipse modus loquendi. Nunquam enim latinis dicitur : peccare in te, pro, coram te, multo minus Græce ἀπασιγνεν εις σε, pro ἐναντι σε, coram te, idem non modo de Hebræa phrasi constat. Sed hoc insuper notandum est Græca & Latina ex Hebræo & Syro idiomate esse. Vide Iudic. 12. 17. Chrysost. eodem modo interpretatur. Nihil aliud esse arguere, desinit, quam peccati memoriam reducere, & quæ passus sit exponere. Magnam vero perfectionem ostendit, cum non eum qui fecit, sed qui passus est iniuriam, ad illum qui fecit, adducit.

§. 3. Accedit etiam Petri interrogatio, & simili-

tudo regis debita remittentis, quibus ostenditur de
condonatione agendum esse. Præcedentia autem
hanc interpretationem postulant. Quantum mali
in scandalis esset, Christus explicuit, similitudine Pa-
storis, & ex voluntate patris cælestis. Obicito iu-
perat, Quod si ille, quem tam vehementer colere iu-
beor, iniuria afficiat, à me vicissim eundem quasi lege
charitatis sublata inuadit, nefas erit?

Respondet Christus, non esse malum malo per-
sandum, sed corrigendum. Atque id agendum velu-
cris frater, non perdas. Quid enim amabilis,
quam cum qui pœnas sumere posset, de eiusdem fa-
lute ad laborare? Nota, esse correctionis finem hunc,
non alium, non ergo ira & precipitaria agendum,
sed ut lucris vel frater, vel ne fratris vitio alius in-
ficiatur. Itaque neque odio cius tacere debes, vt per-
seuerer in delicto, nec parcendo perisone, vt tuo silen-
tio pereat, quem saluare Deus voluit per tuam cha-
ritatem.

§. 4. Obiicit Beza, inter te, hoc est, te tantum conficio. Nam ante egit de illis, qui aliis sunt offensus, nunc de illis agit, quibus obiectum est offendiculum, quos vult ita comparatos esse, ut saluti futurum consulant.

Respondeo. Omnino hoc Christum velle veram proponere exemplum in re d' fficili, & quæ hominib' ardua sit; Nusquam enim difficilior zelum præpositum temperare, quam cum ipsi offendentur: cum proximis lædi vident, cum diuinam maiestatem violari sentiunt, boni & sancti tantum contumelia creatoris mouentur, impii vltro irident: at si ipsi minime afficiuntur in cōmodo, irritati in faniæ & iram indignationem, odium zeli nomine prætexunt. Stigti sunt propria causa zelum charitate temperent, in aliena modum facilius tenebunt, vt mitiora remedia amplexi ad extrema non descendant, nisi postquam lenitatem in irritum cadere sunt experti.

§. 5. Egregie Cyrillus explicuit præceptum corrigendi, in Leuit. 13. & Eucherius, Episcopi, inquit, aut per se alios, singulariter peccantes conueniant, deinde cum paucis, postea vero cum tota Ecclesia. Modum veteris Ecclesie exhibet Tertull. in Apologetico. c. 39.

§. 6. Cyprianus Epist. 55. hæreticos eodem modo fugiendos docet. Nulla societas fidei & perditæ potest esse: qui cum Christo non est, qui aduersarius Christi est, qui inimicus eius & paci inimicus est, nobiscum non potest coherere. Sic cum precibus & satisfactionibus veniunt, audiantur: si maledicta & minas ingerunt, respiciantur.

§. 7 Tertullianus lib. de Baptif. cap. 6. Hinc
dei firmitatem adstruit. Nam si in tribus testibus, in-
quit, stabit omne verbum quanto dum habemus per benedi-
ctionem eosdem arbitros fidei quos & sponsores salutis, suffi-
ad fiduciam spei nostra, etiam numerus nominum di-
norum?

§. 8. In correctione igitur fraterna hoc obferuandum est, vt sit, fpec emendationis, hic enim monendi, & arguendi finis est: non enim arguendū est, si tua admonitione irritabitur. Deinde vt inter te & ipsum solum fiat correctio, si peccatum vit vit occultum. Si enim publicum sit, arque in alio, tum vergat damnum, etiam publice remedia adhibenda sunt. alioqui solus corrigere potes, testem ne adhibe, solus studiosus salutis, parcens verecundia; nam si coram publicis eum infames, non es corrector, sed preditor. Er

ad omnia omnino pertinent
dicta Christi.

VERSUS